

HISTÒRIA DE LA CIUTAT

Les Borges Blanques, enguany Ciutat Pubilla de la Sardana, és capital de la comarca de les Garrigues, i ocupa una posició septentrional en el seu conjunt.

Situada a poc més de 300 metres d'altitud, el seu terme és dibuixat per diversos torrents que es disposen d'est a oest, seguint la inclinació de tots els aiguavessos que desguassen al Segre, sense, però, l'existència de cap via fluvial. El conjunt del terme produeix una impressió de planúria lleument ondulada.

Tot el terme i ciutat posseeixen un clima continental i escassa pluviositat. El regadiu d'una quarta part del terme pel canal d'Urgell confereix al paisatge un to de fertilitat.

La ciutat, situada en pendent, des dels tossals del Castell i del Molí de Vent fins a nivell del Parc del Terrall, es decanta a migjorn i és abruptament tallada pel nord.

El seu centre clàssic és la plaça Major, porxada, amb edificis gòtics i renaixentistes: els carrers de l'Hospital, Església, Carme i Carnisseria, sant Pere i santa Justina dibuixen l'antic perímetre. Enfora s'origina l'exemple vers l'est i sud, enllà de la carretera N-240 de Tarragona a Donòstia (Sant Sebastià).

L'església parroquial, dedicada a l'Assumpta, és d'un barroc sever, tardà, del s. XIX, i de grans dimensions. Antigament hi havia hagut el temple gòtic de sant Joan.

Molt interessant és el Parc del Terrall, als límits meridionals de la població, conjunt de jardins, arbreda i llacs artificials construït aprofitant l'antiga bassa d'aigua de pluja. Dins aquest recinte ajardinat s'hi ha instal·lat darrerament la Casa de la Cultura.

L'activitat principal és l'agricultura i el sector serveis. Hi ha indústries d'elaboració i exportació d'oli d'oliva, de fama mundial,

dins una tradició venerable: el 1918 la ciutat tenia 50 molins d'oli: avui la tecnificació n'ha reduït el nombre, però no la qualitat del producte. Darrerament la conservació frigorífica i exportació de fruita ha dinamitzat l'activitat agrària. Es fa també cereals, farratges i ametlles. Relacionat amb l'agricultura hi ha una planta de preparació de llavors híbrides i diversos tallers de maquinària.

Darrerament s'hi ha instal·lat fàbriques tèxtils que substitueixen les antigament existents.

Posseeix centres d'estudis d'E.G.B., Batxillerat i Formació Professional.

Està comunicada per ferrocarril amb Madrid i Barcelona i, a més de la N-240, comunica amb la N-II per Mollerussa. A part, l'autopista A-2 o del Mediterrani passa a dos quilòmetres de la població i hi té sortida. Diversos autobusos l'enllacen amb la resta de la comarca, prou extensa.

Històricament fou població de senyoriu, poble de la contribució i carrer de Lleida, pretesa repetidament pels Cardona i posseïda per la branca de Prades de l'esmentada família. Però les Borges lluità i pledejà per obtenir una total independència, tendència que havien palesat arrencant privilegis a Alfons el Magnànim, Ferran II i Carles I. El segle XIX, definitivament es féu totalment municipi lliure.

La catalanitat de les Borges és indiscutible. Francesc Macià en fou diputat des del 1907; la ciutat posseïa una massa coral des del 1860.

Avui dia compta amb 6.000 habitants.

CIUTAT PUBILLA

LEMA: LES BORGES BLANQUES

—Un peu damunt de l'horta
i l'altre al secà;
a la Ciutat Pubilla,
sabeu per on s'hi va?

—La terra és oberta
i Catalunya gran:
a la Ciutat Pubilla
tots els camins hi van!

De les terres del mig dia,
de les platges de llevant,
de ciutat i de muntanya,
surten aplegant el ram
homenatge a la pubilla
elegida d'aquest any.

Camins de la terra ferma,
els porten brodats al cor,
per ballar-hi la sardana
de l'aplec de germanor.

Ample cel per capçalera,
infinits els horitzons,
qui enfila la drecera
fins la cima dels Bessons!

Més enllà, les serralades
de Prades i del Montsant;
l'esperit lliure pels aires
quan es desfoga cantant:

«La terra és oberta
i Catalunya gran:
a la Ciutat Pubilla
tots els camins hi van.»

Uns li diuen urgellenca,
assentada en el conreu;
la cadira és garriguenca
i de cara al Pirineu!

Té la cara eixuta i aspra
com el vi del Priorat,
i porta la flama encesa
d'amor i de llibertat.

Com que som en primavera
les virtuts arrelaran:
per damunt de l'olivera
alçarem ben alt el ram!
tots els pobles amb nosaltres
amb veu forta cantaran:

—«La terra és oberta
i Catalunya gran:
a la Ciutat Pubilla
tots els camins hi van»

Com Pubilla de la terra
dóna a tots el teu amor;
encara que mal mirada
se't faci bocins el cor!

Amb el vi de les comarques
nostres copes alçarem:
brindarem per tots els pobles,
de llevant i de ponent.

A la plaça fan sardanes,
al Terrall i dins del camp:
com que la terra es oberta,
tots els pobles hi cabran!

Que quan els hostes se'n vagin
amb la llum dins l'esperit,
encara llurs veus ressonin
per les ombres de la nit:

«La terra és oberta
i Catalunya gran:
a la Ciutat Pubilla
tots els camins hi van!»

Carles MAS

Les Borges Blanques, abril de 1980